

ประวัติวัดยานนาวา

วัดยานนาวาเป็นวัดชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ในตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านทราย จังหวัดพระนคร ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นแขวงยานนาวา เขตยานนาวา กรุงเทพฯ

เขตและอุปจารของวัด

เขตของวัดนี้ ทิศเหนือติดกับที่พระคลังข้างที่ ทิศใต้ติดกับอยู่บางกอกตึก โดยยาวด้านละ 5 เส้น ทิศตะวันออกติดกับถนนเจริญกรุง ทิศตะวันตกติดกับลำน้ำเจ้าพระยา โดยกว้างด้านละ 4 เส้น 12 วา 2 ศอก

ผู้สร้างและผู้ปฏิสังขรณ์วัด

วัดนี้ได้ใจความจากหนังสือที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงพระนิพนธ์พิมพ์ประทานให้แก่เจ้าอาวาสแจกในงานฉลองวัด เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2470

ความในพระนิพนธ์นั้นว่า “วัดยานนาวานี้เป็นวัดโบราณ มีมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เรียกกันว่า “วัดคอกควาย” (ไม่ปรากฏนามของผู้สร้าง) ครั้นถึงสมัยตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีนับเป็นพระอารามหลวงที่สถิตของพระราชอาณาแห่งหนึ่ง เรียกนามในทางราชการว่า “วัดคอกกระบือ” ครั้นมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระราชศรัทธาสร้างพระอุโบสถ ซึ่งยังปรากฏอยู่เดี๋ยวนี้ นอกจากพระอุโบสถเมื่อรัชกาลที่ 1 จะสร้างสิ่งใดอีกบ้างหาทราบไม่สำเนาที่หลังพระอุโบสถนั้นมาสร้างต่อในรัชกาลที่ 3

อันมูลเหตุที่จะสร้างสำเนาที่วัดยานนาวานั้นเล่ากันมาว่าเมื่อรัชกาลที่ 3 พระอุโบสถวัดคอกกระบือทรุดโทรมลงมาก พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชศรัทธาปฏิสังขรณ์พระอุโบสถแล้ว ใคร่จะทรงสร้างพระเจดีย์เพิ่มขึ้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า จะสร้างเป็นพระสถูปหรือพระปรางค์ก็มีอยู่ที่อื่นมากแล้วทรงพระปรารภว่า แต่ก่อนมาเรือที่ใช้ไปมาค้าขายกับต่างประเทศใช้เรือสำเภาก็มีอยู่ในเวลานั้น เกิดต่อเรือกำปั่นใบอย่างฝรั่งใช้กันมากขึ้นทุกที พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยากรณ์ว่าเรือสำเภาคงจะสูญไปอาศัยเหตุนี้ เมื่อทรงพระดำริหาแบบอย่างพระเจดีย์ที่จะสร้างที่วัดคอกกระบือ ทรงระลึกขึ้นถึงธรรมทั้งหลายซึ่งพระเวสสันดรโพธิสัตว์อุปมาเหมือนสำเภายานนาวา ในมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระเจดีย์ มีฐานเป็นสำเภาเท่าเรือสำเภาจริงขึ้นไว้ที่วัดคอกกระบือ มีพระราชดำริว่า คนภายหลังอยากจะเห็นว่าเรือสำเภาเป็นอย่างไรจะได้มาดู ดังนี้ เมื่อสร้างสำเภาพระเจดีย์แล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขนานนามพระอารามเปลี่ยนเป็นเรียกว่า “วัดยานนาวา” ซึ่งเรียกกันมาจนตราប់เท่าทุกวันนี้”

ถาวรวัตถุของเก่า

ถาวรวัตถุ เช่น พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ สำเภา เก๋ง กุฏิ สะพานข้ามคู หน้าตลิ่งด้านตะวันตก น้ำเซาะพังเข้ามามาก ถาวรวัตถุเหล่านี้ล้วนแต่ชำรุดทรุดโทรมลงมาก พระครูพรหมจริยาจารย์ (เทียน) ได้ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ดังนี้

เมื่อ พ.ศ. 2466 ได้ซ่อมสระเก่าที่หน้าศาลาการเปรียญ สันฐานรูปไข่แต่ดั้งเดิมคอนกรีตโดย

เงินทุนของชาวบ้าน ราคา 900 บาทเศษ ใน พ.ศ. เดียวกันนี้สมเด็จพระสังฆราชเจ้ารับสั่งให้กรม กัลปนาจัดการซ่อมสำเภากล่าวแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2467 โดยเงินทุนของวัดราคา 10,250 บาท

ใน พ.ศ. 2467 เจ้าอาวาสได้ย้ายศาลาการเปรียญมาปลูกที่ปรากฏอยู่เดี๋ยวนี้ โดยเงินทุนของวัด ราคา 8,500 บาทถ้วน แล้วได้กันรั้วบันเขตให้เป็นที่อยู่ของสงฆ์ เสาเทคอนกรีต ฐานล่างก่อด้วยอิฐสูง 1 คืบเศษ ก่อด้วยสังกะสี ทิศตะวันตกยกขึ้นตึกแถวของวัด ทิศตะวันตกยกขึ้นบริษัทเรือเมลี่จีน โดยเงินทุนของวัด ราคา 700 บาทถ้วน แล้วได้รื้อกุฏิของเก่าข้างสำเภาก่ออีก 13 หลัง ได้จัดปลูกขึ้นใหม่ 3 หลัง ที่ข้างคูเป็นสองชั้น 2 หลัง ชั้นเดียว 1 หลัง ทำรั้วรอบกุฏิ ที่คูก่อด้วยอิฐเป็นเขื่อนด้วยแล้วซ่อมกุฏิของเก่า ผังคูอีก 2 หลัง ยาว 5 ห้อง กับจัดการทำสนามหญ้าที่หน้าศาลาการเปรียญอีกด้วย โดยเงินทุนของวัด รวมราคา 6,000 บาท เงินชาวบ้านเข้าช่วยอีก 50 บาทเศษ รวมราคา 6,050 บาทเศษ ต่อมาอุบาสิกพลอยได้บริจาคทรัพย์ส่วนตัว 1,495 บาทเศษ สร้างศาลาโถงเทียบกับศาลาการเปรียญ 1 หลัง แล้วได้จัดการทำถนนทางเดินที่หน้าศาลาการเปรียญ 3 สาย กับที่หลังพระอุโบสถ ตั้งแต่กำแพงแก้วถึงศาลาท่าน้ำ 1 สาย กับทำสะพานข้ามคูวัดอีก 2 สะพาน เสาเทคอนกรีต โดยเงินทุนของชาวบ้านราคา 1,120 บาท

เมื่อ พ.ศ. 2468 ด้านตะวันตกที่ลำน้ำเจ้าพระยา น้ำได้เซาะตลิ่งพังเข้ามามาก เจ้าอาวาสได้จัดการทำเขื่อนป้องกันไม่ให้ตลิ่งพังเข้ามาอีก ทิศเหนือยกขึ้นบริษัทเรือเมลี่จีนล้อมเข้าตลิ่ง ทิศได้อ้อมเข้าในคูของวัดกับทำศาลาท่าน้ำทรงบนทำเป็นหลังคาตึก 1 หลัง สำเร็จด้วยคอนกรีตทั้งสิ้น โดยเงินทุนของวัดราคา 22,995 บาท และต่อมา นายเด็กไวยวัจกรของวัดนี้ ได้ออกเงินส่วนตัว

เปลี่ยนหลังคาใหม่เป็นทรงไทยมุงด้วยกระเบื้องเคลือบสีราคา 1,200 บาท

ครั้งเมื่อ พ.ศ. 2469 เจ้าอาวาสได้จัดการปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ คือ เปลี่ยนไม้เครื่องที่ผูกไม้ได้ไม้ซ้อฟ้าใบระกา เปลี่ยนใหม่ทั้งหมด กระเบื้องมุงหลังคาเดิมเป็นกระเบื้องไทย เปลี่ยนเป็นกระเบื้องเคลือบสีของจีนฝาผนังด้านนอกด้านในและเสามุขหน้ามุขหลัง กระทေးปูนของเก่าออกหมดถือปูนใหม่ทั้งสิ้น ชุ่มประตูและหน้าต่างหรือของเก่าออกหมด ซ่อมใหม่ทุกช่องตามลวดลายได้ลงรักปิดทองประดับกระจกทุกแห่ง ตลอดถึงปิดทองลายพาดนด้วย โดยเงินของวัดราคา 25,408 บาท 49 สตางค์ ต่อมาได้รื้อชุ่มประตูกำแพงแก้ว 4 ชุ่ม ทำเป็นรูปคู้หาเทคอนกรีต หลังคามุงกระเบื้องเคลือบสี มีซ้อฟ้าใบระกาทั้ง 4 ชุ่ม และ ปูพื้นในกำแพงแก้วด้วยกระเบื้องปูซีเมนต์จนเต็มบริบูรณ์ กับรื้อพระเจดีย์ที่ชำรุดแถวข้างสำเภาก่อขึ้นใหม่ 1 องค์ สูง 7 วาเศษ กว้าง 3 วาเงินทุนของวัด 3,620 บาทถ้วน เงินชาวบ้านช่วยอีก 685 บาท 36 สตางค์ รวมเป็นราคา 4,305 บาท 36 สตางค์ เมื่อ พ.ศ. 2470 เจ้าอาวาสได้มอบการให้กรมกัลปนาจัดการทำกำแพงรั้วด้านตะวันตกติดกับถนนเจริญกรุงฯ ทิศเหนือยกขึ้นตึกแถวของวัด ทิศใต้จัดคูของวัดโดยเงินทุนของวัด 2,290 บาทถ้วน

เมื่อ พ.ศ. 2471 เจ้าอาวาสได้จัดการปิดทองพระประธานในพระอุโบสถอีก 4 องค์กับลงรักปิดทองตามฐานพระประธานทั้ง 4 ฐาน โดยเงินทุนของชาวบ้านราคา 494 บาท 35 สตางค์

เมื่อ พ.ศ. 2477 ได้มีการก่อสร้างหอรบั้งขึ้นในพื้นที่ระหว่างพระอุโบสถและส่วนสำเภา รูปทรงฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสยอดเป็นมณฑปสิ้นเงินประมาณ 1,395 บาท

สิ่งที่เป็นหลักเป็นประธานของวัด

พระประธานในพระอุโบสถมี 4 องค์ เป็นพระปางทั้ง 4 องค์ องค์ใหญ่ปางมารวิชัย นั่งสมาธิ ส่วนกว้างวัดหน้าตักได้ 3 คอก 8 นิ้ว สูง 1 วา 10 นิ้ว องค์ที่ 2 ปางมารวิชัยนั่งสมาธิ ส่วนกว้างวัดหน้าตักได้ 2 คอก 10 นิ้ว สูง 3 คอก 10 นิ้ว อีก 2 องค์ ปางมารวิชัย องค์ขวาวัดหน้าตักได้ 1 คอก 9 นิ้ว สูง 1 คอก 15 นิ้ว องค์ซ้ายวัดหน้าตักได้ 1 คอก 11 นิ้ว สูง 1 คอก 16 นิ้ว

ถาวรวัตถุที่มีอยู่ในวัด

ส่วนถาวรวัตถุนอกจากที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น พระอุโบสถสำเภา ศาลาการเปรียญและกุฏิ เป็นต้น ที่ได้กล่าวมาแล้วยังมีถาวรวัตถุซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับพระราชทานและมีผู้ให้ดังนี้ คือ พระบรมรูปรัชกาลที่ 5 ทรงเครื่องจอมพลหล่อองค์หนึ่ง ธรรมาสน์พระราชทานในงานพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าปิยมหาราช รัชกาลที่ 5 หนึ่งธรรมาสน์ ตู้พระไตรปิฎก 1 ตู้

พร้อมทั้งพระไตรปิฎก 1 จบ ธรรมาสน์พร้อมด้วยเบาะหมอน 1 ธรรมาสน์ หนังสือพระปาฏิโมกข์ตัวขอมเขียนด้วยสมุดไทย 1 ฉบับ ตู้ 1 ตู้ เขิงเทียนทองเหลือง 1 อันได้ในงานพระศพสมเด็จพระปิตุจณาเจ้าสุขุมลามารศรี พระอัครราชเทวีฯ ในพระอุโบสถมีกระถางรูปทองเหลืองขนาดใหญ่ของเก่า 1 ใบ พวกสัปบุรุษหายกได้เรียไรทูนชื่อโต๊ะมุขหมูเก่า 2 หมู ธรรมาสน์มุก 2 ธรรมาสน์ถวายเป็นของสงฆ์ในวัดนี้

ส่วนของสำเภาและพระเจดีย์

ส่วนยาวของสำเภาตลอดลำ วัดแต่หนองข้างบนถึงท้ายบานลิ 21 วา 2 คอก ส่วนยาวตลอดลำวัดพื้นดิน 18 วา 1 คอกเศษ ส่วนกว้างตอนกลางลำ 4 วา 3 คอก ส่วนสูงตอนกลางลำ 2 วา 3 คอก มีพระเจดีย์อยู่ในลำสำเภา 2 องค์ องค์ใหญ่ฐานล่างกว้าง 3 วา 1 คอกเศษ สูงจากพื้นบนถึงยอด 8 วา 2 คอก องค์เล็กฐานล่างกว้าง 7 คอกเศษ สูงจากพื้นบนถึงยอด 6 วาถ้วน